

Oikeusministeriö

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi turvallisuustutkintalain ja kyberturvallisuuslain 17 §:n muuttamisesta

1 Yleistä

Poliisihallitus lausuu oikeusministeriön lausuntopyyntöön, joka koskee luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi turvallisuustutkintalain (525/2011) ja kyberturvallisuuslain 17 §:n muuttamisesta. Lausuntopyyntö on julkaistu lausuntopalvelu.fi-palvelussa 1.9.2025 ja vastausaika päättyy 19.9.2025. Poliisihallitus ei ole osallistunut asian valmisteluun.

Esityksessä ehdotetaan, että Onnettomuustutkintakeskuksen tehtäviin lisättäisiin kyberturvallisuuteen kohdistuneiden vakavien häiriöiden turvallisuustutkinta. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kyseessä olisi uusi tutkintamuoto, joka poikkeaa nykyisestä onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta kyberympäristön luonteen vuoksi. Kyberturvallisuuspoikkeama on usein ihmisen tai ihmisten tahallisen toiminnan seuraus ja siten rikos, jonka esitutkinnasta vastaa poliisi. Tämä rikosoikeudellinen ulottuvuus tulee huomioida lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Lausunnossa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että turvallisuustutkintaa tekevien viranomaisten toimivaltuuksista säädettäisiin poikkeavalla tavalla. Ehdotuksessa esiintuodut uudet toimivaltuudet voivat olla sinänsä perusteltuja, mutta niiden käyttämisestä ei ole säädetty samalla tarkkuudella kuin muiden viranomaisten pääsystä vastaavaan tietoon.

2 Poliisihallituksen kommentit hallituksen esityksen luonnokseen turvallisuustutkintalain muuttamiseksi

2.1 Tapahtumapaikan eristäminen (19 §)

Kyberturvallisuuspoikkeaman tapahtumapaikan määrittely voi olla teknisesti ja juridisesti haastavaa. Esityksessä ei täsmennetä, voiko eristäminen koskea koko datakeskusta vai yksittäistä palvelinta. Poliisihallitus katsoo, että toimivaltuuden laajuus tulee määritellä tarkemmin.

Tapahtumapaikan eristämisen ehdottomuus esitettyssä lainsäädännössä voisi johtaa siihen, ettei tapahtuman tutkintaa suorittavilla poliisimiehillä olisi pääsyä suorittamaan heille kuuluvaa virkatehtävää. Vaikka toiminnasta voitaisiin käytännössä sopia hyvässä yhteistyössä poliisin ja Onnettomuustutkintakeskuksen kanssa, niin varsinkin tietoverkkorikoksissa tutkinnan viivytyksetön aloitus on tärkeää ja todistusaineiston muuttumattomuuden tai häviämisen estäminen voivat edellyttää poliisilta paikalle pääsemisen. Lainsäädännön selkeyden vuoksi olisi tarpeen tarkastella mahdollisuutta säätää siitä, että tapahtumapaikan eristämisestä on sovittava rikoksen esitutkinnasta vastaavan viranomaisen kanssa.

2.2 Tiedonsaantioikeus (20 a §)

Esityksessä ehdotettu tiedonsaantioikeus on laaja. Pykälässä säädettäisiin, että tutkintaa tekevällä on oikeus saada maksutta tietoja poliisin poliisi- ja esitutkinta-asiakirjoista. Kyberpoikkeamiin liittyvässä esitutkinnassa poliisille voi kertyä tietoa televalvonnalla tai telekuuntelulla. Päätöksen edellä mainituista telepakkokeinoista tekee pakkokeinolain 10 luvun 5 ja 9 §:ien mukaan pääsääntöisesti tuomioistuin. Vastaavaa sääntelyä on myös poliisilaissa.

Edellä mainitulla tavalla hankittu tieto on tarkoitettu rikosprosessin käyttöön, ja sen hyödyntäminen turvallisuustutkinnassa on esitetyn lainsäädännön osalta epäselvää. Voitaissiinko tietoa hyödyntää vai tulisiko Onnettomuustutkintakeskuksen hankkia tieto esitetyn 21 §:n perusteella, jos heillä on tähän liittyvä toimivaltuus. Esitutkinnassa kerääntyy laajoissa tietoverkkorikoksissa mittava määrä tietoa, joista vain osan hankkiminen on turvallisuustutkintalaissa säädetyn mukaisesti sellaista, jota Onnettomuustutkintakeskus voisi toteuttaa omilla laissa säädetyillä toimivaltuuksilla.

Pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n mukaan salaisesta pakkokeinosta ilmoittaminen voidaan jättää tekemättä valtion turvallisuuden tai hengen suojaamiseksi. Tiedon luovuttaminen turvallisuustutkintaan voi paljastaa salaisia pakkokeinoja niiden kohteelle vastoin tuomioistuimen tekemää päätöstä, vaikka tietoa ei suoraan ilmenisi tutkintaraportista, mutta se olisi epäsuorasti pääteltävissä. Esitutkinnassa oleva tieto voi olla peräisin myös kotimaiselta tai jonkun toisen maan viranomaiselta, joka on asettanut rajoituksia tiedon luovuttamiselle muulle viranomaiselle tai muuhun käyttöön. Tieto on voitu saada myös ulkomaisen tuomioistuimen päätöksen perusteella oikeusapua pyydettyä tai saadessa. Olisi erittäin ongelmallista, että tietoa hyödynnettäisiin muussa toiminnassa kuin siinä, mitä tarkoitusta varten tieto on luovutettu.

Poliisihallitus ehdottaa, että tiedon luovuttamista rajoitetaan siten, ettei salaisia pakkokeinoja, kansallista turvallisuutta tai tiedon luovutusta koskevan rajoituksen alaista koskevaa tietoa luovuteta ilman tapauksen tutkinnanjohtajan tekemää kokonaisharkintaa luovutettavasta tiedosta ja tämä rajoitus tulisi ilmetä ko. pykälässä.

2.3 Välitys ja sijaintitietojen saanti (21 §)

Poliisihallitus pitää ongelmallisena, että Onnettomuustutkintakeskukselle annettaisiin oikeus saada liittymän tai päätelaitteen välitystiedot ja sijaintitiedot ilman, että säädettäisiin päätöksentekomenettelystä tai päätöksentekijän virka-asemasta. Esityksessä ei edellytetä tuomioistuimen päätöstä, vaikka kyse on viestinnän luottamuksellisuudesta. Voimassa olevan lain 21 §:ssä säädetään oikeudesta saada tiedot liittymän tai päätelaitteen tunnistamis- ja paikkatiedot. HE-luonnoksessa ehdotetaan tunnistamistietojen sijaan oikeus olisi saada liittymän välitys- ja sijaintitiedot. Kyse on merkittävästä muutoksesta, mutta tästä huolimatta lainsäädännössä ei esitetä päätöksen tekeväälle virkamiehelle virka-asemaan tai osaamiseen liittyviä edellytyksiä tai päätöstä viestinnän luottamuksellisista tiedoista ei tehtäisi tuomioistuimessa kuten esimerkiksi pakkokeino – tai poliisilaisissa säädetään. Kyseessä on varsin merkittävästä lisäyksestä toimivaltuuden käyttämisessä.

Perustuslakivaliokunta on toistuvasti korostanut, että viestinnän luottamuksellisuuden rajoittaminen edellyttää tuomioistuimen päätöstä (esim. PeVL 66/2010, PeVL 33/2013, PeVL 99/2022 ja tiedustelua koskien PeVL 35/2018 sekä PeVL 36/2018) Tämä linjaus on vahvistettu myös Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa Prokuratuur (C-746/18), jossa todettiin, että viranomaisella ei voi olla pääsyä viestintätietoihin ilman ennakkovalvontaa riippumattomalta taholta.

Esitetyn pykälän osalta ei myöskään säädettäisi toimivaltuuden kohteeksi joutuneelle henkilölle ilmoittamisesta tai luottamuksellisen viestinnän tietojen hävittämisestä kuten pakkokeino- ja poliisilaisissa. Toimivaltuus voisi kohdistua suureen joukkoon ihmisiä, jonka vuoksi edellä mainituista seikoista olisi tarpeen säätää lainsäädännössä riittävällä tarkkuudella.

2.4 Tarkastusoikeus esineisiin ja ohjelmistoihin (22 §)

Esityksessä ehdotetaan, että Onnettomuustutkintakeskus voisi tarkastaa esineitä, järjestelmiä ja ohjelmistoja. Poliisihallitus katsoo, että tällainen oikeus edellyttää sääntelyä päätöksentekijän asemasta, erityisesti silloin kun kyseessä on laite, joka sisältää yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia tietoja.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa C-548/21 korostettiin, että yksityisyyden suojaan puuttuvat toimenpiteet edellyttävät oikeudellista perustetta ja riippumatonta valvontaa ja ennakkotarkastusta. Lisäksi oikeusministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys pakkokeinolain muutoksesta, jossa laite-etsinnästä päättäväksi viranomaiseksi esitetään tuomioistuinta. Kuten teleyrityksiltä saatavan tiedon osalta, niin tässäkin tapauksessa ei säädettäisi siitä, kuka voisi tehdä päätöksen tarkastusoikeuden käyttämisestä, vaikka kohteena saattaisi olla laitteita kuten matkapuhelimia, joissa olisi niiden haltijoiden yksityiselämään liittyvää tietoa. Tarkastusoikeus voisi kohdistua myös arkaluonteista tietoa sisältävään tietokantaan, jossa voisi olla terveystietoa, oikeudenkäyntiavustajan ja tämän asiakkaan välistä tietoa tai muuta vastaavaa tietoa. Edellä mainitun vuoksi on

syytä tarkastella tarvetta asettaa tutkintaa suorittavassa viranomaisessa kyseistä toiminnasta päättäminen jollekin asiaan perehtyneen ja riittävän koulutuksen saaneen henkilön vastuulle ja kun kyse on yksityisyyteen liittyvistä tiedoista, niin tuomioistuimen asettaman ennakkotarkastuksen suorittamaksi.

Poliisi on rikostorjunnan yleisviranomainen, ja tahalliset kyberpoikkeamat ovat rikoslaissa rangaistavia tekoja. Esitutinnan oikeusvarmuuden sekä rikoksen asianosaisten kannalta on olennaista, että poliisi voi suorittaa tarvittavan laite-etsinnän ensin, jotta tiedon muuttumattomuus voidaan varmistaa ja esille haettua tietoa voidaan hyödyntää rikosprosessissa. Kuten 19 §:ssä säädettävässä paikan eristämisessä, niin tässäkin lainkohdassa on tarpeen säätää siitä, että pykälässä säädettyä tarkastusoikeutta voitaisiin käyttää tapahtuman tutkinnasta vastaavan esitutkintaviranomaisen kanssa sovitulla tavalla. Tarkastusoikeuden osalta olisi tarpeen säätää tarkemmin menettelystä, kenen päätöksellä tarkastusoikeutta voidaan käyttää ja kiinnittää erityisesti huomiota henkilön yksityiselämään liittyvää tietoa sisältävien laitteiden tarkastusoikeuteen ja tarpeen näissä tapauksissa suorittaa ennakkovalvontaa.

3 3. Vaikutukset poliisin resursseihin

Esityksellä voi olla vaikutuksia poliisin toimintaan ja resursseihin. Kyberturvallisuuspoikkeamien tutkinta edellyttää teknistä asiantuntemusta, laite-etsintävalmiuksia ja yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Mikäli turvallisuustutkintaa suoritettaessa on tarpeen turvautua poliisiin, jolla on kyvykkyydet laitteiden ja ohjelmistojen tutkintaan, niin tällä tulee väistämättä olemaan vaikutuksia tällä sektorilla käytettävissä olevien poliisin niukkojen resurssien allokointiin.

Sanna Heikinheimo, poliisijohtaja

Kimmo Ulkuniemi, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 17.09.2025 klo 07:43. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lausunto

17.09.2025

Asiakirja: ID-25657285

Asia: POL-2025-126352

5 (5)

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi